

Till Justitieministeriet

SÄNKNING AV RÖSTRÄTTSÅLDERN

Undertecknad har ombetts inkomma med ett utlåtande över rapporten "Nuorten ääni – aikuisten uurna?". Efter att ha bekantat mig med rapporten, vill jag framföra följande:

1. Valsystemets egenskaper är centrala ur maktfördelningssynpunkt i en representativ demokrati. Därför bör medborgarna kunna uppfatta valsystemet som *rättvist* och *genomskinligt*.
2. Vid sidan om fria och rättvisa val betonar demokratiteoretiker (t.ex. Robert Dahl 1989) systemets *inklusivitet*. Med inklusivitet avses allas lika möjlighet att delta i politiskt beslutsfattande, i detta fall i val.
3. Frågan om vilka som utgör *demos* (folket) och på så sätt grunden för inklusivitet är av stor betydelse när man diskuterar rösträttsåldern. Genom världshistorien har rösträtten begränsats av t.ex. kön, etnicitet och rikedom. De flesta av dessa begränsningar gällande definitionen på demos har avskaffats i de länder som vi i dag uppfattar som demokratiska men alla länder har exklusiva bestämmelser gällande ålder. Alla medborgare får inte delta i val. Bestämmelserna har att göra med uppfattningen att barn inte är kapabla att axla ett fullständigt medborgerligt ansvar. Arbetsgruppen har beaktat detta och redogör i sin rapport för å ena sidan hur rösträttsåldern tidigare sänkts i Finland och å andra sidan hurdana åldersbestämmelser den finländska lagstiftningen känner till i övrigt. Dessutom redogör rapporten för hur man sänkt eller planerar att sänka rösträttsåldern i andra länder.
4. Det finns inget självklart objektiva svar på frågan huruvida 18 är en lämplig ålder gällande rösträtten. Den är däremot motiverad ur synvinkeln att myndighetsgränsen går hand i hand med rösträtten och valbarheten. Den kopplingen finner jag värd att värna om.
5. Rapporten nämner olika möjligheter gällande en eventuell sänkning av rösträttsåldern (s. 50). Jag vill påpeka, i enlighet med flera av de experter som arbetsgruppen hört, att experiment *där en del kommuner deltar och en del inte gör det är ett hot mot den grundläggande jämlikheten mellan medborgarna*. Om rösträttsåldern sänks till 16 år borde det enligt mitt tycke ske i hela landet. För att

dessutom få veta hur sänkningen påverkat valresultatet borde rösterna räknas skilt för åldersgruppen 16-17. För att genomföra detta borde man särskilt beakta valhemligheten i de minsta kommunerna. En möjlighet skulle vara att göra det i samband med ett riksdagsval där valkretsens resultat avgör mandatfördelningen och där den ifrågavarande gruppen skulle vara tillräckligt stor på valkrets nivå. Dessa röster skulle ha reell betydelse och vi skulle kunna analysera skillnader i valarbeteende mellan vuxna och "nästan vuxna" väljare. Ett dylikt förfarande kunde även aktivera den yngsta gruppen att delta flitigare än i ett fall där deras resultat skulle drunkna i den gemensamma resultaträkningen.

6. Rapporten tar även upp frågan om demokratifostran. Med tanke på den utveckling som skett inom den vetenskapliga demokratiforskningen vore det av stor vikt att ägna mer resurser på att uttryckligen utveckla möjligheter till demokratiskt samtal och inflytande. Den moderna demokratiteorin betonar samtalets roll i politiken. Ur synvinkeln att Ministeriet är oroligt över politisk apati och de ungas minskade intresse för politik, vore det av en betydligt större betydelse att utveckla nya former av direkt demokratiskt deltagande än att fundera på smärre förändringar i sättet att välja representanter som fattar beslut i folks ställe. *Den framtida demokratin bygger på samtal mellan likvärdiga medborgare oberoende av ålder.*

Åbo den 3 november 2010,

Kimmo Grönlund
Forskningschef, docent
Samforsk, Institutet för samhällsforskning
Åbo Akademi